

Igor Zidić, Vatroslav Kuliš i njegovo djelo: pismo, figure, motivi, jezik, Moderna galerija, Školska knjiga, Zagreb, 2010.

Hedonizam u boji

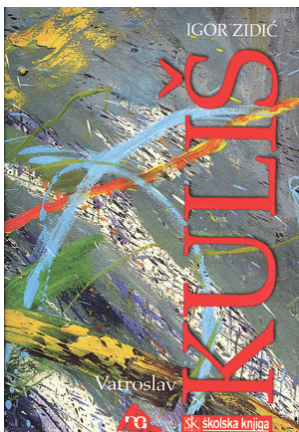
Barbara Vujanović

Monografska obrada nečijeg opusa doživljava se ako ne kao kruna (monografije uostalom dobivaju i /pre/mladi autori) onda kao točka s koje se interpretira učinjeno te se razlučuju ponajbolji ostvaraji stvaralačkoga puta. Monografija koju je o jednom od najpoznatijih suvremenih hrvatskih apstraktnih slikara, Vatroslavu Kulišu (Vidoši, Bosna i Hercegovina, 1951), napisao Igor Zidić odmah ćemo opisati kao iznimno opsežan (knjiga broji gotovo 500 stranica) i bogat autorski i izdavački pothvat. No već od prvih stranica izdanja koje su zajednički objavile Moderna galerija i Školska knjiga iz Zagreba shvatit ćemo da je riječ o iznimnom autorskom projektu koji bi možda ponajbolje opisala riječ – suputništvo. Zbog dugotrajna prijateljstva, a te sečinjenice pisac ne odriče kao ni od suverenoga kritičkog aparatusa kojim analizira njegovu umjetnost, čitatelj, to jest gledatelj, dobiva osoban i dubok uvid u četiri desetljeća Kuliševa stvaralaštva.

Taj je uvid polifokalan, razlaže se u tekstu, u trima intervjuima koje je Zidić vodio sa slikarom (1991, 1999. i 2007), te u ljetopisu u kojem je Kuliševa biografija iznesena romansiranim i esejističkim tonovima. Interpretacija se razlaže u pet poglavlja: *Uvodne napomene, Žanrovska uprizorenja svijeta, Retorika mora i vode, Fizičko i metafizičko u krajoliku* te *Tri raznorodna „ekscesa“: primjeri obnove jezika*. Već u uvodnome poglavlju Zidić locira Kuliševu imanentnu usuglašenost s romantizmom Baudelairea i Rimbauda. „Cilj je postavljen visoko, apsolutistički, hazarderski: ne toliko u dosluhu s *parnasovcima* (na koje se Rimbaud isprva poziva), koliko s fatalističkim, crnim romantizmom. Pravo reći, cilj je postavljen tako visoko da ga ni sam utjelovitelj formule, mladi genij, stalno ne ispunja i ne doseže. Kuliš mu je najbliže onda kad je najapstraktniji, jer se njegovi *valovi* ili *cvijeće* (npr.) oslanjaju na elaboraciju viđenoga. Oni su pretvorbe pojava ili fenomena iz našega prirodnog okružja a nisu objava Nepoznatog.“ Literarni su izvori, naime, za Kuliša podjednako važni kao i oni likovni. Šoljan, Krleža, Slamnig, Camus, Bellow, Carver, Hemingway... bitni su za njegovo formiranje, napajanje impulsima koji ga energiziraju za bavljenje slikarstvom. Baš kao i Rolling Stones, Michelle Pfeiffer, Petar Pan, uživanje u spravljanju jela, more, priroda... U životu i slikanju Vatroslava Kuliša određuju hedonizam i strast.

Ovako pak Zidić sažeto prikazuje njegov slikarski nerv: „Ima, kad sve to uskladimo, mnogo argumenata za tezu o svijetlo romantičnoj naravi njegova izraza, o njegovu modernom, ili preciznije, postmodernom (neo)-romantizmu sa svim njegovim značajkama: on je nacionalan (izvirući iz hrvatske nove tradicije) i internacionalan slikar (štošta dugujući i stranim majstorima, napose Amerikancima iz vremena poslije 1945); on je sentimentalni autor dok iskazuje svoje humane emocije u većpoprilično denaturiranu krajoliku; on je kolorist u svijetu koji se smračuje, spontan među racionalnima, neobuzdan među onima koji se lukavo suzdržavaju.“ Sam će slikar prije svega isticati svoju predanost boji: „To je dio 'stvaranja' ili 'proizvodnje' koji se u meni događa gotovo automatski. Dok nanosim jednu boju, već znam, to jest osjećam i onu sljedeću koju moram staviti uz nju, i već ih vidim zajedno ili ih želim vidjeti zajedno“ (*Osam noćnih pitanja za osam noćnih razgovora*, zapisano noću, s 1. na 2. kolovoza 1991. u B. P. Clubu, u Zagrebu).

Likovni reperi elaborirani su u tekstu te u slikovnom materijalu: Jackson Pollock, Edvard Munch, Henri Matisse, Vladimir Filakovac, Edo Murtić, Vincent Van Gogh, Ivo Dulčić, Claude Monet, i dr. Jedan od posebno zanimljivih momenata jest komparativna analiza i usporedba fotografije Lewisa Carrolla s djevojčicom Alicom Liddell (koja je ovjekovječena kao popularna Alisa u zemlji čudesa) kao modelom i Velázquezov *Portrait infante Margarite Austrijske*.

Kompleksnim povlačenjem paralela i usporednica pojedini su ulomci Zidićeva teksta vrhunski esejistička promišljanja o slikarstvu, umjetnosti općenito, odnosno osvrti na segmente povijesti svjetskog, europskog i hrvatskoga slikarstva. Evocirajući prijateljske i profesionalne dodire s drugim autorima potaknut Kulišem zapravo locira bitne hrvatske likovne i intelektualne generacije: Veselko Tenžera, Hrvoje Šercar, Petar Barišić, Antun Boris Švaljek, Zlatan Vrklijan, Boris Senker, Tahir Mujičić, Nino

Škrabe, Zlatko Vitez i dr.

Nakon (bogato ilustrirana) tekstualnoga dijela slijede velike reprodukcije radova raspoređenih u kronološke i cikličke cjeline: *Rani radovi* (1978–1991), *Valovi* (1990–1993), *Slike-kolaži / Objekti kolaži* (1991–1994), *Kornati* (1996–2001), *Voodoo Gutenberg* (1996–2001), *Kuti* (1996–1998), *Metamorfoze mora* (1999–2002), *Nizovi* (2000–2001), *Riffovi* (2002–2006), *Herbarium pictorium* (2006–2007). Uz hrvatski simultano teče engleski prijevod teksta, koji je (ponovno) maestralno odradio Graham McMaster, a na kraju knjige priređeni su sažeci na hrvatskom, njemačkom, talijanskom, španjolskom i engleskom jeziku. Monografiju je uredila Miroslava Vučić, a likovno-grafičko oblikovanje potpisuje Danijela Karlica Žilić. Ova vizualno veoma privlačna knjiga pruža potpunije poznavanje važne dionice hrvatskoga suvremenog slikarstva te užitek u literarnom, likovno-filozofskom tekstu.